

GZ KAMNIK

Gradbeništvo in preskrba z gasilno vodo

Tečaj za višjega gasilca

Avtor: Primož Janežič

Predavatelj: Primož Janežič

Gradbeništvo in preskrba z gasilno vodo

Vsebina

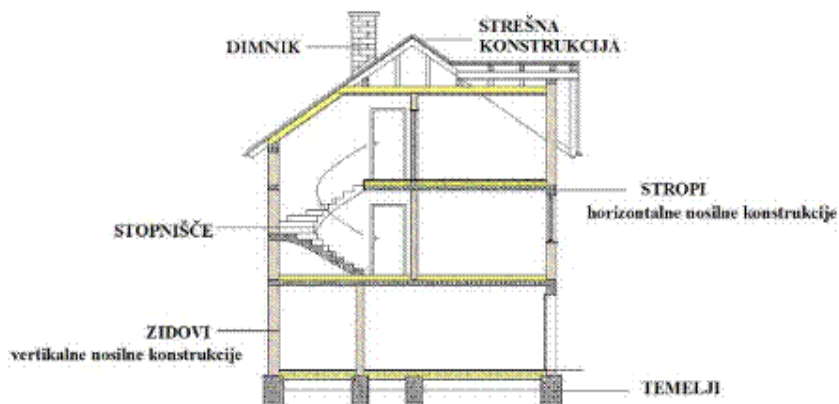
- Posamezni deli zgradbe
  - Opis posameznih delov zgradbe
  - Obnašanje posameznih konstrukcijskih elementov v požaru
- Stabilnost gradbenih konstrukcij
  - Rušenje zaradi vpliva požara
  - Rušenje v potresih
- Prezračevanje v objektih
  - Vrste prezračevanja
  - Vpliv prezračevanja na delo gasilcev
- Odvod dima in toplote v primeru požara
  - Vrste odvoda dima in toplote (ODT)
- Vgradni sistemi za gašenje požara
- Plinska instalacija
- Zasilna razsvetljava

Tečaj za višjega gasilca - GZ Kamnik

Posamezni deli zgradbe

- Temelji
- Zidovi (stene) in stebri
- Stropovi
- Stopnišča, dvigala
- Odprtine
- Dimniki
- Strešna konstrukcija s strešno kritino

Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

Glavni deli stavbe, zrisani v shemo

Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

TEMELJI

So konstrukcijski element, ki nosi obtežbo objekta in jo prenaša na temeljna tla. Ločimo **plitvo** in **globoko** temeljenje.

Vrste temeljev:

- pasovni,
- točkovni,
- temeljna plošča,
- piloti

Pasovni temelj

Piloti

Točkovni temelji pod stebrom

Temeljna plošča

TEMELJI

Pasovni temelji, točkovni temelji in temeljna plošča so praviloma iz armiranega betona. Omenjene oblike temeljenja so običajna za temeljenje na dobrih in srednje dobrih tleh. V tem primeru gre za **plitvo temeljenje** (80 – 100 cm pod tlemi).

Piloti so lahko betonski, jekleni ali leseni. Zaradi večje nosilnosti in posledično manjših posedkov so primerni predvsem za temeljenje na slabših tleh (npr. Ljubljansko barje). V tem primeru gre za **globoko temeljenje** (piloti so lahko dolgi tudi več kot 20 m).

TEMELJI

Možne poškodbe

Temelji niso imuni na poškodbe. Možni vzroki poškodb temeljev:

- nepravilno dimenzioniranje
- neenakomerni posedki (nagib objekta, razpoka, prelom temelja),
- erozijski procesi (globalna stabilnost objekta oziroma konstrukcije),
- požar (posredne poškodbe temeljev, npr. zaradi eksplozije),
- potresi (poškodbe temeljev, posedki, nagib objekta),
- plazovi in poplave, potresi (premik objekta, poškodbe delov objekta).

Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

TEMELJI

POZOR: POŠKODBE TEMELJEV NA PRVI POGLED NISO VIDNE. ODRAŽAJO SE NA POŠKODBAH „VIDNIH DELOV OBJEKTA“

Poškodba objekta zaradi neenakomernega posedanja temeljev

Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

STENE

Osnovna funkcija sten

- Razmejujejo zunanji in notranji prostor
- Zunanje stene ščitijo pred podnebnimi vplivi
- Lahko so nosilne in nenasilne. Preko nosilnih sten se obtežba prenaša od strehe do temeljev in v tla. Nenasilne (predelne) imajo funkcijo ločevanja.
- Stene imajo lahko tudi funkcijo požarnega ločevanja. Take stene imenujemo **POŽARNE STENE (požarni zid)**.
- Stene so lahko iz opeke, armiranega betona, lesa, sendvič panelov, iz mavčno kartonskih plošč,...

Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

STENE

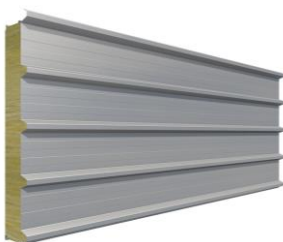
Opečnate stene

Lesene stene

Armiranobetonske stene

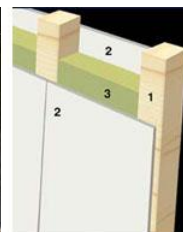

Stene iz toplotno izolacijskih panelov
„Sendvič plošče“

Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

Stene iz mavčno kartonskih plošč

OBNAŠANJE STEN OB POŽARU

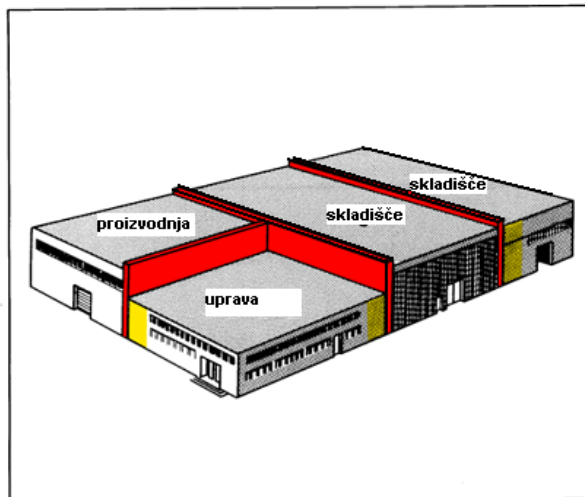
Izpostavljenost posamezne stene visokim temperaturam, ki se razvijejo v požaru, lahko pripelje do njenih naslednjih poškodb:

- pokanje in razpadanje materiala zaradi segrevanja in nenadnega ohlajanja z gasilno vodo,
- izbočenje, nagibanje, povešanje sten,
- površinsko razkrajanje opeke,
- odpadanje zaščitnega sloja na betonski steni,
- ob eksplozijah nastane velika potisna sila, ki ruši stene navzven.

POŽARNE STENE (POŽARNI ZID)

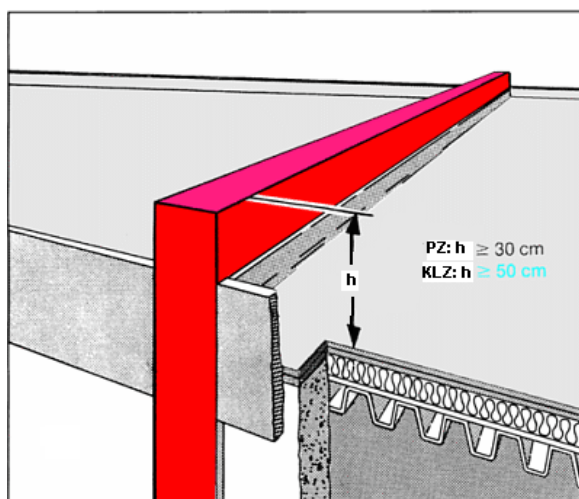
- Je posebna vrsta stene, katere naloga je da: **Predpisano časovno obdobje preprečuje širjenje požara na sosednje požarne sektorje (30, 60, 90, 120 ali več minut)**
- Objekt loči na dva ali več požarnih sektorjev
- Požarno ločevanje med objekti – požarni zid- načeloma sega od temeljev do vsaj še 30 cm nad kritino
- Vse odprtine v požarnih stenah in zidovih morajo biti ustrezno izvedene, da požar ne more iti skozi !
- Požarni zid mora biti iz negorljivega materiala, lahko je iz opeke, armiranega betona,...

Koncept požarne varnosti kompleksnejšega objekta

Prikaz smiselnega požarnega ločevanja kompleksnejših objektov – DELITEV NA POŽARNE SEKTORJE
Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

POŽARNI ZID

Požarni zid mora v primeru požarno neodporne strehe segati najmanj 30 cm preko strehe
Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

POŽARNI ZID

Prikaz požarnega zidu na praktičnem primeru – POŽARNO STA LOČENA STANOVANJSKI DEL IN HLEV

Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

Odprtine v požarnem zidu (steni)

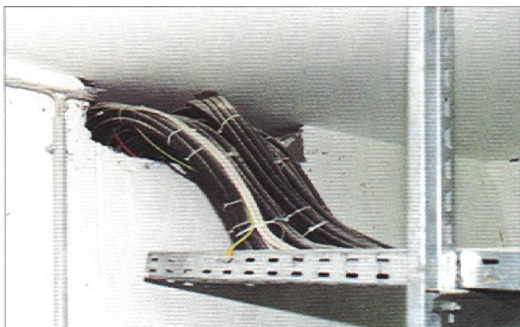
- Vsaka odprtina v požarnem zidu mora biti zavarovana z zapirali ustrezne požarne odpornosti:
- **Vrata:** poleg ustrezne požarne odpornosti morajo biti ob izbruhu požara zanesljivo zaprta – vgrajen mehanizem za samodejno zapiranje

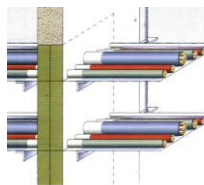
Samozapiralni mehanizem na vratih – zagotavlja, da so vrata, ko jih ne uporabljamo, ves čas zaprta

Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

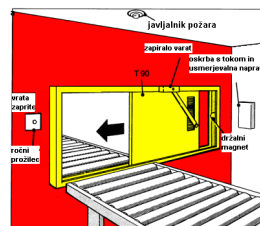
PREBOJI POŽARNEM ZIDU

neustrezen prehod el. instalacij

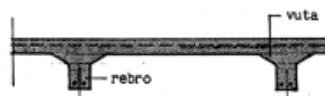
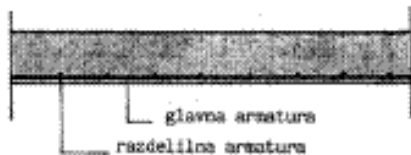
ustrezen prehod el. instalacij

ustrezno izveden tehnološki prehod

Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

STROPOVI

Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

STROPOVI

- Stropovi ločujejo notranje prostore v vertikalni smeri, prenašajo obtežbo prostora na stranske podpore – zidove, stebre
- Funkcije stropov
  - Nosilnost (prenašajo obtežbe na stebre in stene)
  - Toplotna in zvočna izolacija
  - Protipožarna zaščita,...

Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

STROPOVI

- Vrste stropov glede na material
  - **Leseni** (tramovi – stropniki, plohi, sestavljeni nosilci)
  - **Zidani** (obokani stropovi iz kamna ali opeke)
  - **Betonski** (armiranobetonske plošče, nosilci, polnila)
  - **Kovinski** (nosilci v kombinaciji z drugimi materiali)

Leseni strop

Zidan strop

Armiranobetonski strop

Jeklen strop

Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

Leseni stropovi

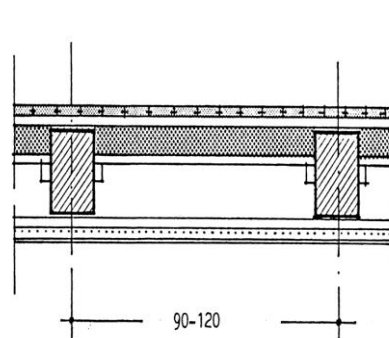
- Najstarejša oblika stropa, danes redkeje v uporabi (pritlične zgradbe, montažna gradnja)
- Glavne pomanjkljivosti
  - Ni požarno varen (potrebna impregnacija, ognjevaren omet)
  - Ni inerten (se širi in krči, vpija vlago)
  - Ni homogen (neenakomerno prenašanje obremenitev)
  - Se poveša in je prožen
  - Ne prispeva k prečni povezavi zidov

NAJBOLJ NEVAREN TIP STROPA ZA GASILCE!

Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

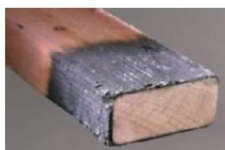
Leseni stropovi

Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

OBNAŠANJE LESENIH KONSTRUKCIJ OB POŽARU

- Les je gorljiv gradbeni material in povečuje požarno obremenitev v stavbah.
- Vsebuje veliko vode, ki se pri požaru uparja, zato se gorenje ob začetku požara upočasni.
- Zaradi nizke toplotne prevodnosti temperatura v notranjosti lesenega elementa narašča počasneje in les gori le na površini.
- Pri gorenju se tvori zoglenela plast, ki ne prispeva k nosilnosti – nosi samo srednji, (še) nezgoreli del.

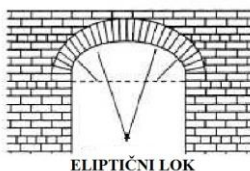

Tečaj za visjega gasilca-GZ Kamnik

Les v notranjosti prereza ostane nepoškodovan

Obokani stropovi

- Stropovi iz zidakov (opeke) ali kamna
- Najdemo jih predvsem v starejših zgradbah
- Za gasilce relativno varni

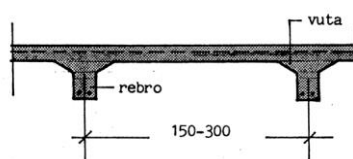
Tečaj za visjega gasilca-GZ Kamnik

Armiranobetonski stropovi

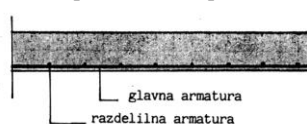
- Lastnosti
  - Togi, nosilni, trajni, dobro zvočno izolativni
  - Sorazmerno dobro odporni v požaru

Slika armiranobetonskega stropa
Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

Možna izvedba armiranobetonskega stropa: rebričasta plošča

Shema armiranobetonskega stropa: ravna plošča

OBNAŠANJE ARMIRANOBEŽONSKIH KONSTRUKCIJ OB POŽARU

- Betonske in armiranobetonske konstrukcije veljajo za negorljive in ne prispevajo k požarni obremenitvi.
- Beton ni neomejeno požarno odporen.
- S povišanjem temperature v betonskih elementih se spreminjajo lastnosti, kar lahko privede do nevarnosti porušitve:
  - Eksplozijsko odpadanje betona (luščenje betona)
  - Razpakanost betona
  - Mehčanje armature

OBNAŠANJE ARMIRANOBETONSKIH KONSTRUKCIJ OB POŽARU

- Porušitev armiranobetonskih konstrukcije nastopi ko:
  - armatura ni več zaščiten, a
  - Temperatura armature preseže kritično temperaturo (odvisna od vrste jekla; ponavadi pri 500°C => jeklo izgubi polovico nosilnosti!).

Poškodovana armiranobetonska konstrukcija

- Pri primerno projektiranih armiranobetonskih konstrukcijah ob krajših požarih z manjšo količino goriva ne praviloma ne pride do porušitve!

Jekleni stropovi

- Sestava
  - Jekleni nosilci (I profili, traverze), ki omogočajo premagovanje velikih razpetin
  - Pohodna površina (les, jeklene rebraste plošče, jeklene rešetke...)
- Lastnosti
  - Izvajajo se predvsem pri gradnji industrijskih stavb, skladišč
  - Zelo tanek; strop ob požaru skoraj ne predstavlja požarne zapreke

Odziv JEKLA med požarom

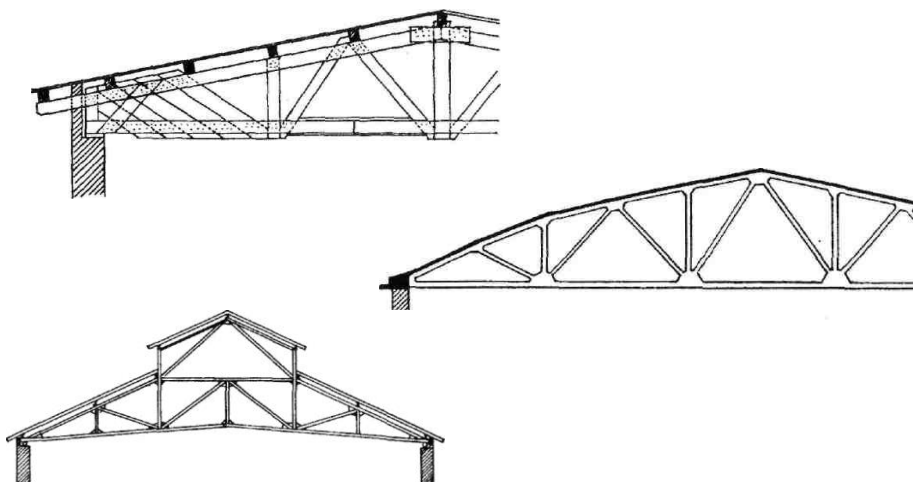
- Jeklo je negorljiv material in ne prispeva k požarni obremenitvi
- Pri požaru se znatno znižata tlačna in natezna trdnost
- Pod vplivom visoke temperature se zelo poveča raztezek
- Kritična temperatura je 500°C , ko jeklo izgubi vso elastičnost in ne prevzema več nobenih obremenitev

Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

Obnašanje nezaščitene jeklene konstrukcije v požaru

STREHE IN STREŠNE KONSTRUKCIJE

STREHE

Streha ščiti objekt pred zunanjimi vplivi.

Materiali, iz katerih so lahko grajene strehe:

- Žgani izdelki iz gline: opečni strešniki
- Nežgani izdelki: betonski strešniki, azbestnocementni izdelki
- Naravni kamen: plošče iz skrilja in kamna
- Rastlinski material: skodle, deske, slama trstika
- Bitumenski izdelki: strešna lepenka, bitumenski premazi in prevleke, varjeni bitumenski izolacijski trakovi
- Pločevine: pocinkana, bakrena, svinčena pločevina
- Steklo: armirano steklo, steklene prizme
- Plastične mase v obliki folij

Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

STREHE

Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

STREHE

Med posredovanjem gasilcev na strehi gre za delo na višini, zato je poleg ostale zaščitne opreme obvezna uporaba pasov za delo na višini in vrvi,...

Nevarnosti, ki pretijo gasilcem ob požaru:

- Lesena ostrešja gorijo, zato se nosilnost strehe močno zmanjša – **velika nevarnost, da lesena strešna konstrukcija popusti med gašenjem.**
- Jeklena ostrešja ne gorijo, se pa pri požaru močno segrejejo – nosilnost se močno zmanjša – **velika nevarnost, da jeklena strešna konstrukcija popusti med gašenjem.**
- Odpadanje strešnikov, lom stekla,...

Veliko pozornost je potrebno posvetiti posredovanju na strehi, na kateri so nameščene fotovoltaične celice!!!

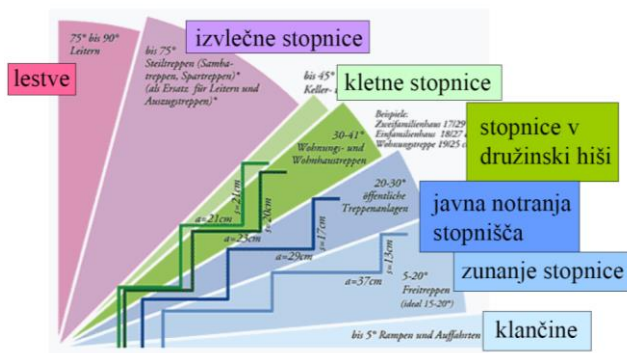
Streha z nameščenimi fotovoltaičnimi celicami

Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

STOPNIŠČA

- omogočajo vertikalno komunikacijo med različnimi nivoji v stavbi
- prilagojene so razmeram v okolju in načinu uporabe

nakloni vertikalnih komunikacij

Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

STOPNIŠČA

Stopnice morajo biti predvsem:

- nosilne: prenašati morajo ves promet ljudi in transport predmetov,
- ognjevarne: so edini mogoči izhod iz zgradbe za vsa nadstropja, zato mora biti stopnišče masivno obzidano in ločeno od preostale zgradbe kot poseben požarni sektor, tudi s protipožarnimi vrati;
- potresno varne: ostati morajo na mestu ob delni poružitvi ali drugi poškodbi zgradbe, da je mogoča evakuacija;
- zvočno ločene od preostale konstrukcije: posebej v stanovanjskih zgradbah,
- ne smejo drseti: površina mora biti hrapava,
- primerno osvetljene.

STOPNIŠČA

Nevarnosti, na katere moramo biti gasilci pozorni:

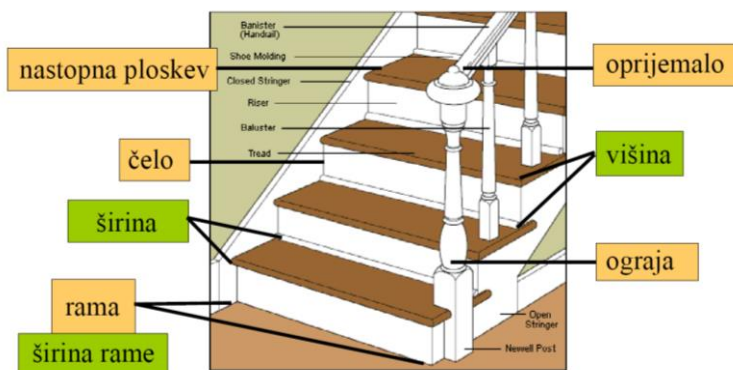
- Ob požaru lahko pozimi zaledenijo zaradi uporabe vode – nevarnost padca
- Odgorevanje lesenih stopnic, močno podajanje kovinskih stopnic
- Širjenje dima in požarnih plinov, slaba vidljivost

-

Pri hoji zato vedno preverjamo vsako naslednjo stopnico, držimo se čim nižje, vodo pa poizkušamo koristiti čim bolj optimalno. Hodimo po tistem delu ramena stopnice, ki je nad nosilcem (sloni) ali pa v bližini vpetja

STOPNIŠČA

elementi stopnic

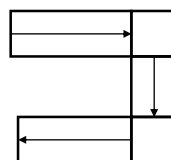
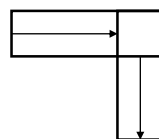
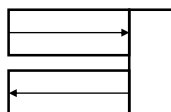
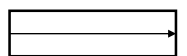

Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

STOPNIŠČA

- **oblike stopnic:**

- enoramne
- L stopnice
- dvoramane
- Troramne
- zavite
- okrogle

- **materiali**

- kamnite
- lesene
- kovinske
- kombinirane

Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

DVIGALA (osebna, tovarna. požarna)

Sestavni deli dvigala so:

- jašek dvigala
- kabina
- vrata (avtomatska)
- avtomatika za vodenje dvigala
- strojnica
- vodila

Dvigala v novejših stavbah: v primeru požara se spustijo v pritličje in se odprejo

V požaru se dvigal ne uporablja, izjema so dvigala za gasilce, ki so sicer namenjena uporabnikom objektov, ob požaru ga lahko uporabljajo gasilci!

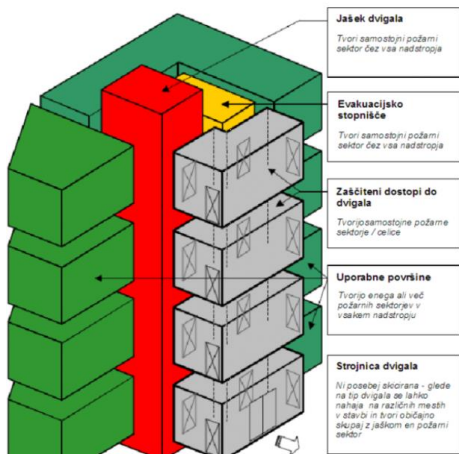
DVIGALO ZA GASILCE

- Je dvigalo, ki je lahko v normalnih razmerah namenjeno prevozu oseb in ima vgrajeno dodatno zaščitno opremo, krmilne in signalne naprave, da ga lahko med gašenjem požara in reševanjem upravljajo in uporabljajo gasilci lasten transport in transport opreme, lahko pa tudi za evakuacijo.
- Dvigalo za gasilce je treba vgraditi v visoke stavbe in stavbe z več kot štirimi podzemnimi etažami
- Dvigala za gasilce spadajo med vgrajene sisteme aktivne požarne zaščite.
- Vgrajeno je v požarno varnem jašku (odpornosti vsaj Elgo), v stavbi ali na fasadi stavbe in s požarno varnim predprostorom pred jaškovnimi vrati, ki so vključeni v zaščitni del evakuacijske poti.
- Dimenzije kabine: najmanj 2,4 m x 2,4 m

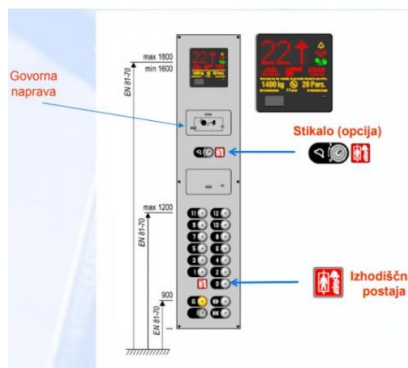
Oznaka za dvigalo za gasilce

DVIGALO ZA GASILCE

Umestitev gasilskega dvigala v stavbo

Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

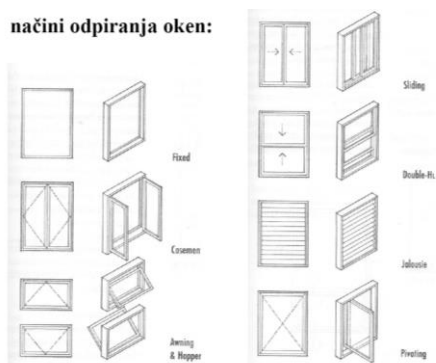
Komande dvigala za gasilce

Odprtine, ki se nahajajo v zgradbah

OKNA

Služijo za osvetlitev prostora z naravno svetlobo in prezračevanje prostora. Okenski okvirji in podboji so lahko iz lesa, aluminija ali plastike, železa, ... Stekla so lahko prozorna, zatemnjena, barvana. Običajno se uporabljajo v troslojni izvedbi. Okna so lahko različnih dimenzij in oblik. Odpirajo se lahko na naslednje načine

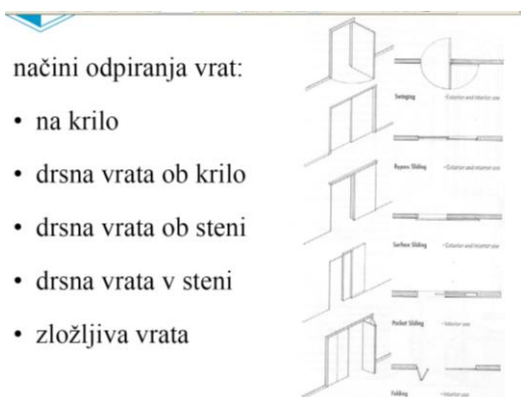
načini odpiranja oken:

Tečaj za višjega gasilca-GZ

Vrata Odprtine, ki se nahajajo v zgradbah

Služijo za prehode med prostori. Vratni okvirji in podboji so lahko iz lesa, aluminija ali plastike, železa,... Polnilo je lahko leseno, plastično aluminijasto, stekleno,... Vrata so lahko različnih dimenzij in oblik. Odpirajo se lahko na naslednje načine:

načini odpiranja vrat:

- na krilo
- drsna vrata ob krilo
- drsna vrata ob steni
- drsna vrata v steni
- zložljiva vrata

Posebna vrsta vrat: požarna vrata. Vgrajujejo se v požarne stene in požarne zidove.

POŽARNA VRATA

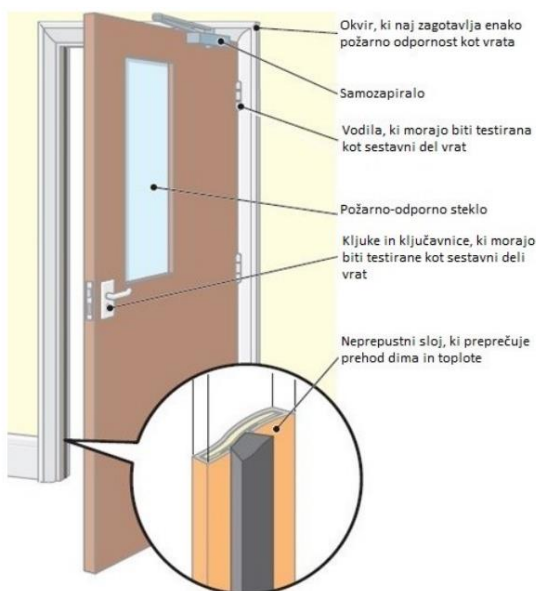
- Vsaka odprtina v požarnem zidu mora biti zavarovana z zapirali ustrezne požarne odpornosti:
  - **Vrata:** poleg ustrezne požarne odpornosti morajo biti ob izbruhu požara zanesljivo zaprta – vgrajen mehanizem za samodejno zapiranje

Samozapiralni mehanizem na vratih – zagotavlja, da so

Tečaj za višjega gasilca - GZ Kamnena vrata, ko jih ne uporabljamo, ves čas zaprta

POŽARNA VRATA

Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

Shema požarnih vrat

Dimovodne napeljave, dimniki

- Vsaka peč ali kotel mora biti priključen na ustrezno dimovodno napeljavo
- Sestava dimovodne napeljave:
  - Dimnik
  - Dimniški priključek
  - Drugi elementi (dimniška vratca, regulatorji vleka, dimniške lopute)
- Dimnik mora biti sestavljen iz materiala z visoko vzdržnostjo ognja (dobro žgana opeka ali šamot)

Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

Dimniki

Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

Notranji del dimnika

Dimniki

- Zahteve pri gradnji dimnikov
  - Dimniki sosednjih zgradb ne smejo ogrožati z iskrami, dimom in sajami
  - Zunanje stene dimnika morajo biti ometane in oddaljene od lesenih delov najmanj 8 cm
  - Če je dimnik pločevinast, mora biti oddaljenost od lesenih delov najmanj 50 cm
  - Za dober vlek mora imeti predpisano višino, biti ustrezno zaščiten pred ohlajevanjem plinov, saj se ti v nasprotnem primeru ne bi mogli dvigniti

Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

Dimniki

- Dimniška vratca
  - Za čiščenje tuljav je potrebno v kleti in podstrešju vzdati dimniška vratca
  - Izdelana iz močne pločevine in so dvojna, velikosti 14/30 cm
  - Na podstrešju morajo vzdana biti najmanj 90 cm od tal, v kleti pa najmanj 30 cm od tal
- Zaščita dimnika nad streho
  - Na prehodu skozi strešno konstrukcijo mora biti zavarovan z obrobo pločevino, na zgornji strani pa z betonsko kapo

Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

Dimniški požari

Pogostejši na starih, zidanih dimnikih.

- Začetno fazo dimniškega požara prepoznamo po temnem oziroma temno rumenem dimu iz dimnika, v intenzivni fazi gorenja oblog pa tudi po iskrah ali celo plamenu na ustju dimnika.
- Sledijo tudi smrad v hiši in vroče stene dimnika
- Dimniški požar se najprej opazi zunaj stavbe. Pri intenzivnem gorenju oblog se v dimniku lahko pojavi tudi rahlo »bobnenje«. Debelejše obloge gorijo dlje časa in intenzivneje.
- Če ima dimnik manjšo toplotno upornost, so površinske temperature dimnika višje, zato lahko nastanejo razpoke in skozi njih v prostore izhaja dim. V tem primeru je treba zapreti vse morebitne odprtine na dimniku, skozi katere lahko vanj prihaja zrak (npr. priključki na dimnik, dimniška vratca).
- **Dimniškega požara ne gasimo z vodo, ker se ta v dimniku upari in lahko poškoduje tistega, ki gasi, pa tudi dimnik. Saje se namreč lahko segrejejo tudi do 1.000 stopinj Celzija, iz enega litra vode pa lahko nastane tudi do 1.700 litrov pare, kar lahko povzroči eksplozijo v dimniku.**
- Dimniških vratc ob požaru ne odpiramo, saj je velika nevarnost, da ogenj in dim izbruhneta v prostor.
- Po končanem zgorevanju oblog v dimniku obvezno vse še enkrat pregledati (s termo kamero), počakati tudi, da se vse skupaj ohladi. **PREPOVED KURJENJA DO PREGLEDA ŠE S STRANI DIMNIKARJA!**

Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

Dimniški požari

Pogostejši na starih, zidanih dimnikih.

Zmanjšanje nevarnosti dimniškega požara:

- Kurilno napravo in primeren dimnik naj vgradi pooblaščen podjetje skladno z navodili proizvajalca oz. s predpisi.
- Vgrajevanje negorljivih materialov v okolici kurilnih naprav in dimnikov oz. primerni odmiki od gorljivih materialov.
- Podstrešje (okrog dimnika) naj bo pospravljeno.
- Preprečitev nabiranja saj in smole s pravilnim zgorevanjem in pravilnim kurilnim materialom.
- Reden pregled in čiščenje kurilnih naprav in dimnikov.

STABILNOST GRADBENIH KONSTRUKCIJ

Rušenje zaradi vpliva požara

- Rušenje je največja nevarnost, ki ogroža gasilce pri delu na požaru
- Do rušenja pri slabo projektiranih objektov pride ponavadi nenadoma, brez predhodno zaznavnih ali vidnih znakov
- Prve znake rušenja je zaradi dima težko opaziti, zaradi hrupa na požarišču tudi težko slišati
- **Zelo pomembna ocena stanja objekta pred vstopom vanj!**

STABILNOST GRADBENIH KONSTRUKCIJ

Vzroki rušenja objektov zaradi vpliva požara

- Izguba nosilnosti
  - Oslablost obgorelih gradbenih delov zaradi zmanjšanja preseka
  - Izguba trdnosti jekla pri jeklenih gradbenih elementih zaradi segrevanja
  - Zmanjšanje dimenzij kamnitih stebrov, opor, zidov, ki nastane zaradi odpadanja in mehčanja zgornjih plasti tega materiala
- Pokanje in razpadanje
  - Zaradi pojava notranjih napetosti začne gradbeni material razpadati
  - Npr. kamen (stebri, stopnice) prične pri segrevanju in ohlajanju z gasilno vodo pokati in razpadati
- Eksplozije
  - Ob eksplozijah nastane velik pritisk, ki ruši stene navzven
- **Preobremenitve zaradi gasilskih akcij!**

Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

STABILNOST GRADBENIH KONSTRUKCIJ

Vzroki rušenja objektov zaradi vpliva požara

- Raztezanje
  - Gradbeni elementi se zaradi toplote pričnejo raztezati
  - Npr. jekleni nosilci se podaljšajo in zvijejo ali odrivajo stranske zidove navzven; npr. betonski stropovi se razširijo in pritiskajo na druge gradbene elemente- stene
  - Enačba za izračun temp. raztezka posameznega elementa:

$$dl = \alpha dT \Rightarrow l = l_0(1 + \alpha(T - T_0))$$

Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

STABILNOST GRADBENIH KONSTRUKCIJ

Pokazatelji nevarnosti rušenja

- Močna razpakanost betona
- Veliki upogibki betonskih stropovi in preklad
- Močno deformirani (upognjeni, skrčeni, zasukani) jekleni nosilci ali stebri
- Močno zgoreli leseni deli
- Pokajoč zvok

Tečaj za višjega gasilca - GZ Kamnik

STABILNOST GRADBENIH KONSTRUKCIJ

Rušenje zaradi potresa

- Kaj je potres?
  - je sunkovito nihanje tal, ki nastane zaradi premikanja litosferskih plošč, značilno je, da prizadane širše področje
- Nastane lahko iz več razlogov:
  - Močnejši potresi so večinoma **tektonskega** izvora
  - Drugi pogostejši naravni vzroki potresov so **vulkanska dejavnost** in **plazovi**
- Jakost merimo z magnitudo, ki meri **količino energije**, ki se sprosti ob lomu ali eksploziji (Richtarjeva lestvica)
- Posledice potresa na površju – **intenziteta potresa** (Evropska potresna lestvica)
– Na različnih območjih je različna intenziteta!
- **POTRESNO BOLJ OGROŽENI OBJEKTI: STAREJŠI OBJEKTI (ZIDANI IN KAMITI), STARA MESTNA JEDRA, VEČJI IN VIŠJI OBJEKTI**

Tečaj za višjega gasilca - GZ Kamnik

STABILNOST GRADBENIH KONSTRUKCIJ

Rušenje zaradi potresa magnituda in intenziteta

Primerjava magnitude in intenzitete potresa

Moč potresa (magnituda)	Učinki potresa (intenziteta potresa)
<i>manj kot 3,5</i>	v glavnem se potresa ne čuti, zaznajo pa ga instrumenti;
3,5 – 3,9	rahlo nihanje, ki ga zaznajo le občutljivi ljudje;
4,0 – 4,4	tresenje, kot ga povzroči tovornjak;
4,5 – 4,9	tresenje povzroča nihanje visečih predmetov;
5,0 – 5,4	drevesa šelestijo, zazvonijo cerkveni zvonovi;
5,5 – 5,9	pokanje sten, odpada omet;
6,0 – 6,4	promet obstane, podirajo se dimniki;
6,5 – 6,9	slabo grajene stavbe se podrejo;
7,0 – 7,4	zemlja razpoka, podre se večina stavb, plinovodi, električni vodi in vodovodi so poškodovani;
7,5 – 7,9	obstane le nekaj stavb, požari, poplave, plazovi;
<i>več kot 8</i>	popolno uničenje, tla so vzvalovana in razpokana.

Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

Rušenje zaradi potresa magnituda in intenziteta

- Poškodovane zidane stavbe po potresu z magnitudo med 5,5 in 5,9 po Richterju (Bovec 1998)

Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

Potres - poškodbe objektov zaradi potresa

Potres - poškodbe objektov zaradi potresa

Tečaj za visjega gasilca - UZ Kamnik

Potres - poškodbe objektov zaradi potresa

Potres Kobe, Japonska 1995

Tečaj za visjega gasilca - GZ Kamnik

Potres - poškodbe objektov zaradi potresa

Tečaj za visjega gasilca - GZ Kamnik

Naloge gasilcev pri posredovanju v potresu

- pomoč pri stabilizaciji nosilnih elementov
- iskanje in reševanje ujetih v ruševinah
- preprečevanje nastanka požarov,
- preprečevanje nastanka eksplozij plina in drugih eksplozivnih snovi,
- gašenje požarov ter – reševanje ob požarih in eksplozijah
- reševanje ob nesrečah z nevarnimi snovmi
- reševanje ob prometnih nesrečah
- oskrba s pitno in sanitarno vodo
- druge naloge ZRP

Pri posredovanju v potresih se torej gasilci srečujemo z močno poškodovanimi objekti, zato je obvezna predhodna ocena stanja objektov.

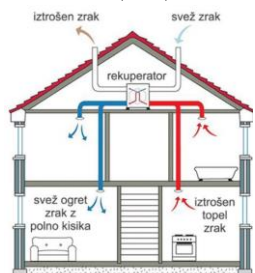
PREZRAČEVANJE V OBJEKTIH

Da zagotovimo v objektu sveži zrak, prostore prezračujemo na dva načina:

- Naravno prezračevanje (odpiranje oken, vrat, strešnih kupol,..)
- Mehansko (prisilno) prezračevanje (lokalni ali centralni prezr. sistem)

MEHANSKO PREZRAČEVANJE:

Da se izognemo preveliki porabi energije, se lahko poslužujemo prezračevanja z rekuperacijo. To pomeni, da toploto „starega“ zraka, ki ga odvajamo iz prostora, ogreva sveži zrak, ki vstopa v prostor. S tem se prihrani pri porabi energije za ogrevanje.

Centralni sistem mehanskega prezr.

Lokalni sistem mehanskega prezr.

Vpliv prezračevanja na delo gasilcev

- V prostoru, v katerem se prek prezračevanja stalno dovaja svež zrak (do okvare sistema ali v izpada oziroma izklopa elektrike), se bo požar brez motenj razvijal vse do polno razvitega požara.
- Lahko pa v prostoru zaradi odvajanja dimnih plinov in vpihovanja svežega zraku pričakujemo nekoliko nižjo temperaturo.
- Pri večjih prezračevalnih sistemih (industrijski objekti, hoteli...) lahko njihove kapacitete dobro izkoristimo za odsesavanje dimnih plinov, zrak pa vpihujemo v območja, ki jih želimo zaščititi pred dimom.
- Pri tem moramo biti zelo pozorni, da ne povzročimo dodatne škode, saj lahko z napačnim krmiljenjem dimne pline porinemo tudi v neželene prostore. Naj ne bo odveč opozorilo, da je lahko vsaka sprememba v tokovih dimnih plinov življenjskega pomena, zato mora biti jasno usklajena in vodena

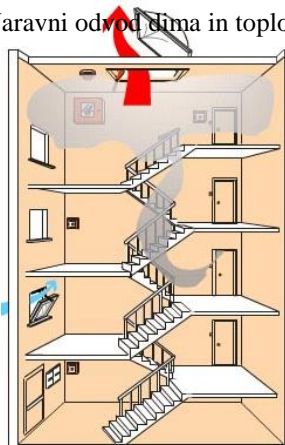
Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

SISTEMI ZA ODVOD DIMA IN TOPLOTE V PRIMERU POŽARA

Mehanski odvod dima in toplote

Naravni odvod dima in toplote

Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

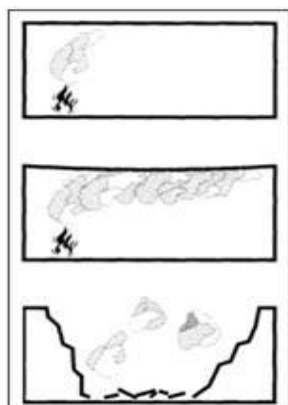
Odvod dima in toplote v primeru požara

- Odvod dima in toplote iz stavbe je nujen sestavni del požarne varnosti v stavbah, kot so: podzemne garaže, večnadstropni trgovski centri, večja zbirališča, drugi javni objekti,...
- Pri požaru v prostoru pogosto pride do:
  - Hitrega širjenja dima in toplote po prostoru
  - Oviranja dihanja in zmanjšanja vidljivosti
  - Težav pri reševanju ljudi iz prostora
  - Težav pri posredovanju gasilcev
- Z odvajanjem vročih dimnih plinov iz prostora se zrak ob tleh ohladi, izboljša se vidljivost
- Naprave za odvod dima in toplote lahko delujejo na osnovi
  - naravnega odvoda
  - mehanskega (prisilnega) odvoda

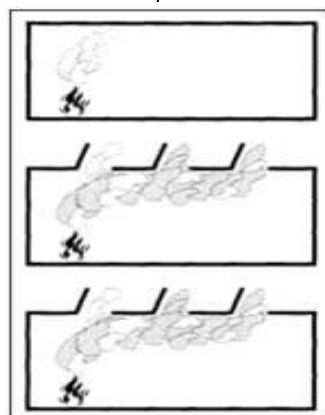
Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

Odvajanje dima in toplote

Stavba brez odvajanja dima in toplote

Stavba z odvajanjem dima in toplote

Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

Namen odvajanja dima in toplote v primeru požara

- Odvaja dim na prosto in ohranja vidne evakuacijske oznake in poti
- Preprečuje vdihovanje strupenih plinov udeležencem v požaru
- Pripomore k izpolnjevanju zahteve o ohranitvi nosilnosti konstrukcij
- Preprečuje oz. zamakne požarni preskok (Flashover)
- Zmanjšuje obremenitev konstrukcije in preprečuje širjenje požara po objektu in na sosednje objekte

Tečaj za višjega gasilca - GZ Kamnik

Naravni odvod dima in toplote v primeru požara

Naprave za naravni odvod dima in toplote so odprtine (svetlobniki) nameščene na stropu z avtomatskimi odpirali, ki so lahko:

- Pnevmatiska
  - Mehanska
  - Elektromotorna
-
- Aktiviranje naprav se izvaja preko
    - Temperaturne ampule
    - Požarne centrale oziroma javljalcev požara

Tečaj za višjega gasilca - GZ Kamnik

Mehanski odvod dima in toplote v primeru požara

- Dim se iz prostora odvaja s pomočjo ventilatorjev, ki ustvarjajo ustrezen podtlak
- Prednosti mehanskega sistema
  - Hitrejši odvod dima in toplote
  - Manjše število potrebnih odprtin
  - Večja učinkovitost, zlasti pri visokih objektih

Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

Garažne hiše in ODT !

Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

Vgradni sistemi za gašenje požara

- LOČIMO:
  - sprinklerski sistem za gašenje z vodo (samodej. se aktivira samo šoba nad požarom)
  - Sistem s pršečo vodo (ročno se aktivira celotna mreža sistema)
→ Sistem primeren za prostore, kjer se pričakuje zelo hiter razvoj požara
  - Vodna zavesa (vgradnja ob požarnih sektorjih)
  - Vgrajeni gasilni sistemi za gašenje z vodno meglo ali vodno prho
  - Vgrajeni gasilni sistemi s peno
  - Vgrajeni gasilni sistemi s plinastimi gasili
  - grajeni gasilni sistemi z gasilnim praškom

Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

Sistemi aktivne požarne zaščite

Vgradni sistemi za gašenje požara

Sistem za gašenje z vodno meglo

Sistem s pršečo vodo

Vgrajeni gasilni sistemi s peno

Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

Vodna zavesa

SPRINKLER SISTEM

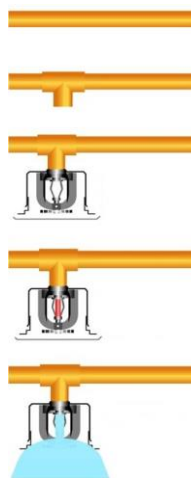
- Primerni za zaščito poslovnih in industrijskih stavb, hotelov, bolnišnic...
- Sestavljena iz omrežja vodovodnih cevi, speljanimi pod stropom prostorov, ki jih varujemo
- **Suhi** in **mokri** sistem sprinklerjev
  - Mokri – v prostorih, kjer ni nevarnosti zmrzali
  - Suhi – v ceveh je zrak pod tlakom; ko se sprinkler odpre, zračni tlak pade in aktivira ventile skozi katere priteče voda

<https://www.youtube.com/shorts/JhcI2YRZb8g>

Tečaj za višjega gasilca - GZ Kamnik

Princip delovanja sprinklerja

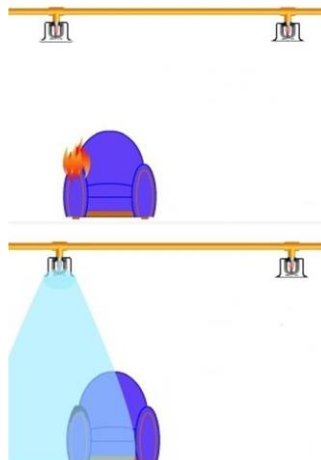
- Sistem se začne s cevjo, vgrajeno v stene ali stropove
- Vsakih nekaj metrov je vgrajena šoba, ki omogoča iztok vode
- Sprinkler ima nalogo zatiča, ki zadržuje vodo
- V sprinklerju je sprožilec (steklena cevka) napolnjen s tekočino, ki je temperaturno občutljiva
- Ko vročina doseže sprinkler, cevka počne in voda začne iztekati

Tečaj za višjega gasilca - GZ Kamnik

Princip delovanja sprinklerja

- Sprinklerji, ki jih ogenj neposredno ne doseže se ne sprožijo
- Primer
  - Na stolu v prostoru se pojavi plamen
  - Vroč zrak se hitro dviguje proti sprinklerju; sprinkler se aktivira in sprosti vodo
  - Ostali sprinklerji v prostoru se ne sprožijo
  - Sprinklerja ne sproži dim

Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

SPRINKLER SISTEM

Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

Plinska instalacija

- Elementi plinske napeljave
  - **Zunanji plinovod**
    - Do stavbe speljan pod zemljo ali na prostem
    - Cevi na prostem morajo biti zaščitene pred zunanjimi vremenskimi in mehanskimi vplivi
    - Plinske cevi so iz posebnih materialov (PE ali jekla)
  - **Hišni priključek**
    - Za povezovanje zunanjega in notranjega plinskega omrežja
    - Zaključni se pri požarni pipi, kjer odpiramo in zapiramo dovod plina v zgradbo
    - Požarna pipa je na vidnem mestu in jasno označena

Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

Plinska instalacija

- Plinska požarna pipa

Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

Plinska instalacija

- Notranja inštalacija
  - Cevi v notranjih prostorih so lahko nad ali pod ometom
  - So iz bakra ali jekla in pobarvane z **rumeno** barvo
  - Ne smejo biti napeljane po požarnih stopnicah
- Plinska trošila
  - Naprave priključene na plinsko napeljavo (gorilniki na plinskem štedilniku, plinske peči...)
  - Nameščene v prostorih z zadostno količino zraka in nikakor v prostorih, kjer se shranjujejo vnetljive eksplozivne snovi
  - namen (štedilnik, peč...), vrsto plina (zemeljski, utekočinjen naftni plin),...

Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

Plinska instalacija

- cevi so vedno rumene barve
- zemeljski plin je:
  - brezbarven
  - lažji od zraka
  - ima umetno dodan neprijeten vonj
  - sp. eksplozijska meja: 4,4 vol%
  - zg. Eksplozijska meja: 16,4 vol%
- utekočinjen naftni plin (v kuhinjskih jeklenkah, propan-butan):
  - brezbarven
  - težji od zraka
  - ima umetno dodan neprijeten vonj
  - spodnja eksplozijska meja: 1,7 vol%
  - zg. eksplozijska meja: 9,2 vol%
- upoštevati varnostne ukrepe in uporabljati neiskreče orodje

Označevanje plinovodov

POZOR: ALI JE PLINSKA NAPALJAVA NA GOREČEM OBJEKTU IZKLOPLJENA ???

Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

Plinohrami

- V njih je se utekočinjen naftni plin (pod tlakom 1- 8bar)
- Lahko so nadzemni ali podzemni
- Nadzemni morajo biti postavljeni na dobro prezračenem mestu
- Potrebno redno pregledovanje s strani pooblaščenih oseb

PLINOHARAM MORA BITI POŽARNO LOČEN OD OBJEKTA!

Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

Varovanje plinohrama ob požaru

Zasilna razsvetljava

- V uporabi takrat, ko osnovna razsvetljava zaradi prekinitve napajanja (električnega toka) ne dela
- Zagotavlja, da
  - lahko varno končamo delo
  - lahko hitro in varno zapustimo stavbo
  - preprečimo paniko
- Zasilna razsvetljava potrebuje lasten vir električne energije
  - Baterije, akumulatorje, agregate
  - Posebno varno električno instalacijo

Posebne varnostne svetilke

- Poznamo
  - Stropne svetilke
    - na poti rešitve
    - za protipanično razsvetljavo
    - za posebna ogrožena delovna mesta
  - Stenske svetilke

Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

Osnovna razsvetljava

zasilna razsvetljava

Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

- Jug, A., Glavnik, A., Priročnik o načrtovanju požarne varnosti
- Gradbeniški priročnik (*Tehniška založba Slovenije*)
- Neufert, Projektiranje v stavbarstvu
- <http://www.osha.mddsz.gov.si/resources/files/pdf/kampanje/Volmajer.pdf>
- <http://www.gasilec.net/preventiva/gasilci/tehnici-pozarnovarnostni-ukrepi#zunanj>
- Dr. Kramer, J., *Gradbeništvo in preskrba z gasilno vodo – Tečaj za vodje enot*, 2012
- <http://www.szpv.si/>
- *Revije Požar*
- Janežič, P., *Ocena požarne varnosti Osnovne šole Toma Brejca Kamnik, magistrska naloga*, 2016.
- http://www.sos112.si/slo/tdocs/bozic_deco8.pdf
- http://www.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/zakonodaja/graditev_objektov/TSG_1_001_2016_pozarna_varnost.pdf
- Tečaj za višjega gasilca, GZ Kamnik
- www.Gasilec.net

Znanje, ki ga morate osvojiti pri premetu Gradbeništvo in preskrba z gasilno vodo

Vsebina ali kompetenca	Informativni cilji (vsebina, teorije, modeli, strokovni standardi)	Formativni cilji (veščine, metode, postopki, koncepti, strategije)
	Tečajnik:	Tečajnik:
Posamezni deli zgradbe		
Temelji	<ul style="list-style-type: none"> • našteje posamezne tipe temeljev, njihov namen, funkcijo, obliko in materiale; 	<ul style="list-style-type: none"> • prepozna nevarnost za temelje v primeru požara ali druge naravne nesreče (plaz, poplave, ogenj);
Stene	<ul style="list-style-type: none"> • našteje in opiše vrste sten (nosilne, nenosilne, predelne), materiale, sestavo sten; 	<ul style="list-style-type: none"> • predvidi obnašanje posameznih sten ob požaru ter nevarnosti, ki pretijo gasilcem (razpokanost sten, porušitev); • prepozna nevarnosti razpokanih sten po potresih (razpoke, nagnjenost);
Požarni zid	<ul style="list-style-type: none"> • našteje in opiše materiale, iz katerih so požarni zidovi in njihov namen; 	<ul style="list-style-type: none"> • prepozna požarni zid na objektu;
Stropovi	<ul style="list-style-type: none"> • razlikuje med različnimi vrstami stropov glede na material (betonski, 	<ul style="list-style-type: none"> • prepozna glavne tipe stropov, njihovo sestavo, nevarnosti ki

Tečaj za višjega gasilca

Se nadaljuje....

Tečaj za višjeje		<p>montažni, leseni),</p> <ul style="list-style-type: none"> našteje in opiše osnovne naloge stropov ter nevarnosti pri starih lesenih stropovih; 	<p>pretijo gasilcem v primeru požara in gašenju požara (dodatna teža gasilne vode na konstrukciji),</p> <ul style="list-style-type: none"> prepozna nevarnosti na stropovih po potresih;
	Strehe	<ul style="list-style-type: none"> našteje tipe streh po obliki (ravna, zelena, v naklonu), po materialih, pozna tipe kritin, opiše nevarnosti, ki pretijo gasilcem pri posameznih kritinah, opiše nevarnosti pri lesenih, jeklenih, aluminijastih strešnih konstrukcijah ob požaru; 	<ul style="list-style-type: none"> na terenu prepozna tipe strešne konstrukcije in kritine ter opredeli nevarnosti, ki pretijo gasilcem ob požarih, obnašanje streh ob požarih ter gibanje po strehi med in po požaru (nosilnost kritine, gostota letvanja);
	Stopnišča	<ul style="list-style-type: none"> našteje glavne tipe stopnišč, materiale, iz katerih so stopnišča, nevarnosti na stopnišču ob požarih, opiše gibanje po stopnišču; 	<ul style="list-style-type: none"> uporablja stopnice v primeru požara ter pozna njihove nevarnosti ob požaru;
	Dvigala	<ul style="list-style-type: none"> opiše osnovno sestavo dvigal in njihovo funkcijo, tipe dvigal, obnašanje dvigal ob požaru; 	<ul style="list-style-type: none"> ve, da se dvigalo v primeru požara ne uporablja;

Se nadaljuje

Tečaj za višjega gasilca - GZ Kamnik	Odprtine	<ul style="list-style-type: none"> opiše glavne odprtine, ki se nahajajo v zgradbi (okna, vrata), njihove materiale, osnovni namen požarnih vrat; 	<ul style="list-style-type: none"> prepozna glavne dele odprtin (nosilni del odprtine, podboj, krilo, polnilo), prepozna požarna vrata (imajo samozapiralo) in jih zna uporabljati;
	Dimniki	<ul style="list-style-type: none"> opiše osnovne sestavne dele dimnika, materiale in nevarnosti pri požaru ali potresu; 	<ul style="list-style-type: none"> prepozna nevarnosti, ki prežijo na gasilce v primeru požara in drugih nesreč (razpokanost, sestavo in nevarnost porušitve);
	Instalacije v stavbah Sistemi aktivne požarne zaščite	<p>opiše osnovno delovanje in značilnosti vgrajenih naprav za gašenje z:</p> <ul style="list-style-type: none"> vodo, peno, gasilnim praškom, plinastimi gasili; 	<ul style="list-style-type: none"> prepozna vgrajene naprave za gašenje na objektu;

Se nadaljuje....

Sistem za odvod dima in toplote, rekuperacija zraka	<ul style="list-style-type: none"> • pojasni osnove prezračevalnih sistemov, materiale, iz katerih so zgrajeni, ter njihovo funkcijo, • pojasni pojem rekuperacije zraka, • našteje dobre in slabe lastnosti prezračevalnih sistemov ter nevarnosti za gasilce; 	<ul style="list-style-type: none"> • uporabi glavne zakonitosti odvajanja dima in toplote pri intervenciji;
Zasilna razsvetljava	<ul style="list-style-type: none"> • opiše zasilno razsvetljavo; 	
Plinska instalacija in plinohrami	<ul style="list-style-type: none"> • opiše osnovne elemente plinske instalacije, kje poteka, kakšne barve so cevi, zapiranje plina, kje se nahajajo (plinske pipe), • opiše osnovne značilnosti plinohramov, • opiše označevanje plinovodov; 	<ul style="list-style-type: none"> • prepozna izgled plinske instalacije v zgradbi, • zna zapreti plinsko pipo, • prepozna nevarnosti ki prežijo na gasilce ob požaru, • ve, kje se nahajajo plinske omarice in glavni ventili;

Za morebitna vprašanja sem vam na voljo na email naslovu: primoz_janezic@hotmail.com
 Tel: 051-209-788

Tečaj za višjega gasilca-GZ Kamnik

Želim vam veliko sreče na izpitu!